

İnsanlarda hastalığa sebep olan patojenlere ilişkin bilgiler – Aşı korur!

Kabakulak nedir?

Kabakulak, kabakulak virüsünün neden olduğu bulaşıcı bir enfeksiyon hastalığıdır. Hastalık öncelikle tükürük bezlerinin iltihaplanması ve şişmesiyle kendini gösterir. Kabakulak dünyada yaygın olarak görülmekte ve yıl boyunca her yaşta ortaya çıkabilmektedir. Koruyucu aşı sayesinde hastalık bugün geçmişe kıyasla büyük ölçüde gerilemiştir. Buna rağmen kabakulak hastalığına, özellikle de korunmasız kişilerde hala rastlanabilmektedir.

Kabakulak nasıl bulaşır?

İnsandan insana

Kabakulak virüsleri sadece insandan insana geçmektedir. Tükürük damlacıklarındaki virüsler öksürme, aksırma veya konuşma esnasında havaya yayılarak solunum yoluyla içeriye girebilirler. Bulaşma tükürükle doğrudan temasa geçildiğinde, örneğin öpüşme yoluyla da gerçekleşebilir. Virüsün tükürüğün temas ettiği nesnelere yoluyla, örneğin ortak olarak kullanılan tabak çanak yoluyla yayılması ise daha nadir görülen bir durumdur.

Hastalarda ne gibi hastalık belirtileri görülür?

Yorgunluk, iştahsızlık, baş ve eklem ağrılarının yanı sıra ateş gibi genel hastalık belirtileri bu hastalığın habercisi olabilir. Tipik belirtiler tükürük bezlerinin ağrılı ve iltihaplı şişmesidir. Şişlik tek taraflı veya iki taraflı olabilir ve genellikle üç günden sekiz güne kadar sürer. Gerek alt çenedeki, yani dil altındaki tükürük bezleri gerekse onların yanı sıra başında bulunan lenf düğümleri de şişebilir. Enfeksiyonun en az üçte birlik süresi şikayetsiz veya az miktarda şikayetle geçer. Özellikle beş yaşın altındaki çocuklarda sadece soğuk algınlığına benzeyen şikayetler görülür. Pek çok vakada kabakulak bu sebeple fark edilmez.

İleri yaşlarda **komplikasyon** veya sonradan ortaya çıkabilecek hasar riski artmaktadır. Hastalığa yakalananların yaklaşık yüzde onunda, kendini şiddetli baş ağrısı, boyun tutulması ve kusmayla gösteren beyin zarı iltihaplanması görülebilir. Felç gibi kalıcı hasarlara yol açan veya münferit vakalarda ölümle sonuçlanabilecek beyin iltihaplanması daha nadir görülen bir durumdur. Kalıcı işitme hasarları veya sağırılık 20.000'de birdir. Kabakulak, ergenlik sonrası erkek hastaların en fazla üçte birinde testis iltihaplanmasına neden olur. Bu durum kendini yinelenen yüksek ateş eşliğinde tek ya da iki testisin birden aşırı şişmesiyle ve basınçlı ağrıyla belli eder, üremenin kısıtlanmasına veya daha nadir olarak büsbütün kaybına yol açabilir. Kadınlarda süt bezlerinin veya yumurtalıkların iltihaplanması ihtimali mevcuttur. Bir diğer komplikasyon da pankreas iltihaplanmasıdır.

Hastalığın kuluçka süresi ne kadardır ve bulaşıcılık ne kadar sürer?

İlk belirtiler genellikle hastalığın bulaşmasından 16-18 gün (bazen 12 ila 25 gün) sonra ortaya çıkar. Bulaşma tehlikesi tükürük bezlerinin şişmesinden bir hafta önceyle dokuz gün arasındadır. En riskli süre hastalığın başlamasından iki gün öncesi ila dört gün sonrasıdır. Hiç hastalık belirtisi olmasa veya az miktarda olsa da hastalık bulaşıcı olabilir.

En fazla risk altında bulunan kişiler kimlerdir?

Bu enfeksiyonu geçirmemiş olan veya aşıyla yeterince korunmayan herkes kabakulağa yakalanabilir. Nadiren eksiksiz, iki kez aşılamanın ardından da kabakulak hastalığı meydana gelebilir. Gençlerde ve yetişkinlerde komplikasyon riski çocuklara göre daha büyüktür.

Hastalık durumunda nelere dikkat etmeliyim?

- ▶ Kabakulağa yakalandığınızdan şüphelenirseniz derhal doktorunuza görünmelisiniz.
- ▶ Kabakulağı hedefleyen özel bir tedavi yoktur. Ağrı kesici veya ateş düşürücü ilaçlarla sadece şikayetler tedavi edilebilir.
- ▶ Hastalar, başkalarını enfeksiyona karşı korumak için mümkün olduğunca diğer insanlarla teması kısıtlamalıdır.
- ▶ Kabakulak enfeksiyonlarında, enfeksiyondan korunma yasasının düzenlemeleri geçerlidir. Kabakulağa yakalanan veya yakalandığından şüphe eden kişiler okullar ve çocuk yuvaları gibi kuruluşlara geçici olarak gitmemeli veya orada faaliyet göstermemelidir. Bu, buldukları ortamda hastalığın veya hastalık şüphesinin ortaya çıktığı ve bu enfeksiyonu daha önce kapmamış veya aşıyla bu enfeksiyondan korunmayan kişiler için de geçerlidir. Söz konusu kişiler içinde yer aldıkları kuruluşu bilgilendirmek zorundadır.

- Kabakulak bildirilmesi gereken bir hastalık olduğu için doktorun yanı sıra söz konusu kuruluş yetkili sağlık birimine konuyla ilgili bildirimde bulunacaktır. Yetkili sağlık birimi veya doktor söz konusu kişilerin, içinde yer aldıkları kuruluşa ne zaman dönebileceklerini veya ne zaman orada yeniden faaliyette bulunabileceklerini saptar.

Kendimi nasıl koruyabilirim?

Aşı

Robert Koch Enstitüsü'nde bulunan Sürekli Aşı Komisyonu (Die Ständige Impfkommision STIKO) kabakulağa karşı aşı korunması tavsiye etmektedir. Bu amaçla kızamık ve kızamıkçığa karşı da koruma sağlayan KKK (kızamık-kabakulak-kızamıkçık) aşıları ve suçiçeğine (varisella) karşı da bir bileşen içeren MMRV aşıları mevcuttur. Almanya'da sadece kabakulak aşısı bulunmamaktadır.

- **Çocuklar için** aşı korumasının iki aşamalı olarak yapılandırılması önerilmektedir: İlk aşı çocuk 11 aylıkken ve ikinci aşı da ilk aşıdan en az 4 hafta sonra, 15 aylıkken yapılmalıdır. İlk KKK aşısı U6 erken tanı muayenesi kapsamında gerçekleştirilebilir. Çocuk 11 aylık olmadan evvel bir toplum kuruluşuna kaydedilecek ise, ilk KKK aşısı 9. aydan itibaren uygulanabilir.
- **Aşısı yapılmamış çocuklarda ve gençlerde** aşı mümkün olduğunca hızlı bir şekilde en az dört hafta arayla iki doz olarak telafi edilmelidir.
- **1970 sonrası doğumlu ve belirli alanlarda çalışan yetişkinler** de KKK aşısı ile iki kez aşılanmalıdır. Bu kapsama, örneğin ortak tesislerde, tıbbi tesislerde, bakım tesislerinde, mültecilerin toplu olarak barındığı tesislerde çalışan personel ile teknik, mesleki ve yüksek öğrenim kurumlarında çalışan personel de dahildir.

Kızamık hastalığı geçiren bir kişi ile temas eden ve korunması olmayan kişilerin mümkünse 3 gün içinde inkübasyon aşısı kapsamında KKK aşısı olmaları önerilmektedir.

Nerelerden bilgi edinebilirim?

Daha fazla danışma ve bilgi için yerel sağlık birimi hizmetinizdedir. Kabakulak enfeksiyonları bildirilmek zorunda olduğu için bu birimlerden güncel durumla ilgili bilgi edinebilir, onların hastalıkla baş etme konusundaki büyük tecrübesinden faydalanabilirsiniz.

Daha fazla (uzmanlık) bilgisi için Robert Koch Enstitüsü'nün internet sayfalarından yararlanabilirsiniz. (www.rki.de/mumps, www.rki.de/stiko).

Aşı yoluyla enfeksiyondan korunmak için daha fazla bilgiye buradan ulaşabilirsiniz: Federal Sağlık Eğitimi Merkezi (www.impfen-info.de).

STEMPEL

Yayımcı:

Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung, Köln.
Tüm hakları saklıdır.

Bundesverband der Ärztinnen und Ärzte des Öffentlichen Gesundheitsdienstes e.V. iş birliği ve Robert Koch-Institut onayıyla hazırlanmıştır.

Bu kamu bilgilendirmesi www.infektionsschutz.de ana sayfasında ücretsiz indirilebilir.